

MARKETING

ILMIY, AMALIY VA OMMABOP JURNAL

№10-SON

9710 xalqaro daraja

№240874

ISSN: 3060-4621

2025-YIL, OKTABR

OPEN ACCESS

JURNALNING MAQSADI

Tadbirkorlik-biznes faoliyatini tashkil etishning marketing asoslarini, yo'nalishlari, echimlari, vositalarini yaratish va rivojlantirish

ALOQA UCHUN MA'LUMOTLAR

TEL: (97) 783-84-64

VEB-SAYT

www.marketingjournal.uz

ELEKTRON POCHTA:

info@marketingjournal.uz

TELEGRAM BOT:

[@marketingjournalbot](https://t.me/tidiumarketingjournal)

TELEGRAM KANAL:

<https://t.me/tidiumarketingjournal>

MUASSIS

“Tadbirkor va ishbilarmon” MCHJ

JURNALNING ILMIYLIGI

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining **2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

INDEKSATSIYA

BOSH MUHARRIR

Xakimov Ziyodulla Axmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Yusupov Muxamadamin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor;

TAHRIR HAY'ATI:

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU, Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor;

Ergashxodjayeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., prof., TDIU, “Marketing” kafedrasini mudiri;

Soliyev Axmadjon Soliyevich, i.f.d., NamDTU, “Marketing” kafedrasini professori;

Ikramov Murad Akramovich, i.f.d., TDIU “Marketing” kafedrasini professori;

Tursunov Boburjon Ortqimrayevich, i.f.d., prof., TDIU, Iqtisodiy xavfsizlik kafedrasini mudiri, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi;

Zarova Elena Viktorovna, i.f.d., G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti professori, Xalqaro statistika instituti kengashi doimiy a'zosi

Akramov Tohir Abdirahmonovich, i.f.d., TDIU, “Marketing” kafedrasini professori;

Ostonaqulova Gulsaraxon Muhammadyoqub qizi, i.f.d., TDIU, “Marketing” kafedrasini professori;

Samadov Asqarjon Mishomovich, i.f.n., TDIU, “Marketing” kafedrasini professori;

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxo'ja qizi, i.f.n., dots., TDIU Kengash kotibi;

Sobirov Azizbek Avazbekovich, PhD., TDIU, “Marketing” kafedrasini dotsenti;

Sadikov Shoxrux Shuxratovich, PhD, dots., TIU, Departament boshlig'i;

Musheva Shoira Azimovna, i.f.n., SamSI, “Marketing” kafedrasini professori;

Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li, PhD., TDIU, “Marketing” kafedrasini dotsenti;

Djurabayev Otabek Djurabayevich, i.f.d., TDIU, “Innovatsion menejment” kafedrasini dotsenti;

Karimova Shirin Zoxid qizi, PhD, TDIU, “Axborot texnologiyalari” kafedrasini katta o'qituvchisi;

Mullabayev Baxtiyarjon Bulturbaevich, DSc., NamDTU, “Menejment” kafedrasini mudiri, dotsent;

Fayzullayev Javlonbek Sultonovich, DSc., TDIU, “Yashil iqtisodiyot” kafedrasini dotsenti;

Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich, DSc., TDIU, “Iqtisodiy va moliyaviy xavfsizlik” kafedrasini professori;

Bobojonov Azizjon Babaxanovich, DSc, TDIU, “Raqamli iqtisodiyot” kafedrasini dotsenti

Allayarov Shamsiddin Amanullayevich, DSc, prof., TDIU, “Savdo ishi” kafedrasini mudiri

Jumaev Olimjon Sadulloevich, DSc, Raqobat siyosati va iste'molchilar huquqlari tadqiqotlari markazi direktori;

Maxamadjanov Akbar Maxamadaliyevich, PhD., TDIU, Raqamli iqtisodiyot va axborot texnologiyalari fakulteti dekan muovini

Eshov Mansur Po'latovich, i.f.d., prof., Alfraganus universiteti O'quv ishlari bo'yicha prorektor;

Abduxayidov Abdumalik Maxkamovich, i.f.d., TDIU, “Turizm va servis” kafedrasini professori;

Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, TDIU, “Biznes boshqaruvi va logistika” kafedrasini professori

Tuychiyev Alisher Jurayevich, Alfraganus University “Iqtisodiyot” fakulteti dekani, professor;

Nazarova Ra'no Rustamovna, TDIU, “Yashil” iqtisodiyot kafedrasini mudiri, Iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Usmonov Bunyod Aktam o'g'li, PhD, TDIU, Moliyaviy tahlil kafedrasini v.b.dotsenti;

Dehqonov Burxon Rustamovich, PhD., TDIU, Ilmiy tadqiqot faoliyatini tashkil etish bo'limi bosh mutaxassisi;

Turobova Hulkar Rustamovna, PhD., BuxDU, Yashil iqtisodiyot va agrobiznes kafedrasini dotsenti;

Boltaev Umidjon Talant o'g'li, i.f.f.d., PhD., Toshkent arxitektura qurilish instituti “Iqtisodiyot va ko'chmas mulkni boshqarish” kafedrasini dotsenti;

Bayxonov Bahodirjon Tursunbayevich, i.f.n., DSc, NamDTU, “Menejment” kafedrasini dotsenti;

Pardayev Sherzod Xolmurodovich, i.f.f.d., PhD., TDIU, “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasini dotsenti;

Beknazarov Behzod Baxtiyor o'g'li, PhD., Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti Samarqand filiali “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasini dotsent v.b.

Elektron nashr 661 sahifa. E'lon qilishga 2025-yil 31-oktabrda ruxsat etildi

MUNDARIJA

MINTAQALAR RIVOJLANISHINING IMIJ YARATISHGA ASOSLAGAN NAZARIYALARI.....	7
Duschanov Alisher Sherzod o‘g‘li	
ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ ТУРИЗМА В УСЛОВИЯХ ИЗМЕНЕНИЯ КЛИМАТА: СЕЗОННОСТЬ И МИНИМИЗАЦИЯ ЕГО НЕГАТИВНОГО ВЛИЯНИЯ	14
Муминов Нозим Гаффарович, Қодирзода Фазлиддин Садриддин, Гусейнов Хафиз Фехруз Оғлу, Хубони Сорбон	
О‘ЗBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA INVESTITSION PORTFELNI BOSHQARISHNING SAMARALI TIZIMINI JORIY ETISH.....	21
Madrimov Shuhrat Bahodir o‘g‘li	
О‘ZBEKISTONDA TERICHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI.....	28
Kadirova Maraljan Matyakubovna	
TIKUV-TRIKOTAJ KORXONALARIDA MARKETING FAOLIYATI NATIJADORLIGI VA UNI SAMARALI BOSHQARISH.....	38
Muminov Dilmurod To‘xtasinovich	
О‘ZBEKISTONDA ALKOGOL VA TAMAKI MAHSULOTLARI UCHUN AKSIZ SOLIG‘I BIRXILLASHTIRILGAN STAVKALARINING SANOAT KO‘RSATKICHLARIGA TA’SIRI	45
Pulatov Dilshod Xaqberdiyevich, Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich, Xujamuradov Abrorbek Ro‘zumurat o‘g‘li, Otabekov Otajon G‘ayrat o‘g‘li, Abdiyev Mansur Musurmonovich	
SANOAT INFRATUZILMASINING ASOSIY KOMPONENTLARI VA ULARNI BOSHQARISH HAMDA OPTIMALLASHTIRISH MEKANIZMLARI.....	51
Rasulov Jamshid Karimovich	
О‘ZBEKISTONDA BIG DATA VA SUN‘IY INTELLEKT (AI) YORDAMIDA TO‘QIMACHILIK KORXONALARINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH	59
Rustambekov Djasur Askarovich	
THE ROLE OF AGRICULTURE IN THE ECONOMY OF OUR COUNTRY	66
Saurova Inobat Ikramovna, Kadirbergenova Shaydo Umirbekovna	
О‘ZBEKISTON QATTIQ CHIQINDILARNI QAYTA ISHLASH KORXONALARIDA INNOVATSION MENEJMENT STRATEGIYALARIDAN FOYDALANISH	73
Temirov Azizbek Voit o‘g‘li	
UZUMCHILIK SOHASIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI SHAKLLANTIRUVCHI OMILLAR VA ULARNING TAHLILI	87
Tursunov To‘lqin Jo‘raqulovich	
TADBIRKORLIK FAOLIYATIDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARIDAN FOYDALANISH	98
Ubaydullayev Lutfulla Xabibullayevich	
KREATIV IQTISODIYOTNI VUJUDGA KELISHI VA RIVOJLANISHINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI.....	104
Ismailov Azizbek Ruzimaxmatovich	
О‘ZBEKISTON HUDUDLARINING IJTIMOIIY-IQTISODIY TABAQALANISH DARAJASI TAHLIL QILISHNING USLUBIY ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH	111
Ibragimov Bahrom Bahodirovich	
IPAKCHILIK KORXONALARDA INNOVATSION FAOLIYATNI BOSHQARISH JARAYONINI RIVOJLANTIRISH MODELLARINI ISHLAB CHIQISH.....	117
Aliyeva Nodiraxon Abdumalikovna	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATIDA IQTISODIY RESURLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	124
Alimov Muxammadbobur Ibragimjonovich	
ВНЕДРЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ «УМНОГО ГОРОДА» В УПРАВЛЕНИЕ ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНЫМ ХОЗЯЙСТВОМ	131
Кахрамонов Хуршиджон Шухрат угли	

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ СТРАТЕГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМ РАЗВИТИЕМ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	141
Ортикхужаева Юлдуз Азатовна	
OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLAR BOZORINI RIVOJLANTIRISH USTUVOR MASALALARI.....	151
Aliev Yashnarjon Egamberdievich	
RESURS TEJAMKOR QURILISH MATERIALLARI ISHLAB CHIQRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA TARMOQ SAMARADORLIGI.....	157
Allasugirov Nurmuxammed Baxtiyarovich	
TO'QIMACHILIK KORXONALARINING ASSORTIMENT SIYOSATI VA UNI BOSHQARISHGA ILMIY YONDASHUVLAR.....	163
Boboxo'jayev Baxtiyor Nazirxo'jayevich	
QURILISH SANOATI INVESTITSION JOZIBADORLIGINI SHAKLLANTIRISHNING MOHIYATI VA SHART-SHAROITLARI.....	170
Boltayev Umidjon Talant o'g'li	
UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARIDA MASHINAVIY O'RGANISH USULLARI ORQALI TALABNI TAHLIL QILISHGA USLUBIY YONDASHULAR.....	182
Sharibaev Rasuljon Nosir o'g'li, Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich, Ibragimov Isroil Usmanovich	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ФОРМИРОВАНИЯ МАКРОЭКОНОМИЧЕСКОЙ МОДЕЛИ СТРАТЕГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА.....	189
Ахмедов Камолхон, Исраилов Рустамбек Ибрагимович	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA INVESTITSIYALARDAN UNUMLI FOYDALANISHNING NAZARIY ASOSLARI.....	198
Isakov Axmadali Esanbaevich	
KORXONALAR EKSPORT SALOHİYATINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH YO'NALISHLARI.....	207
Karrieva Yakutjan Karimovna	
СРАВНИТЕЛЬНАЯ ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ ЭКОНОМИЧЕСКИХ СИСТЕМ ПО ПОКАЗАТЕЛЯМ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ.....	214
Ахмедов Камолхон, Исраилов Рустамбек Ибрагимович	
FRANCHAYZING VA KLASSTER YONDASHUVI SHAROITIDA UMUMIY OVQATLANISH KORXONALARINI RIVOJLANTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMI.....	225
Sharibaev Rasuljon Nosir o'g'li, Muxitdinov Shuhrat Ziyavitdinovich, Ibragimov Isroil Usmanovich	
ELEKTRON TIJORATDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI.....	231
Shaislamova Muazzamxon Raximxodjaevna	
PAXTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARINI HUDUDIY RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA MEZONLARI.....	238
Sharipov Rasulbek Siddiqovich	
PARKENT TUMANIDA OLTIN BEL TOG' KURORTINI RIVOJLANTIRISHNING MARKETING STRATEGIYALARI.....	246
Ashurov Abdulaziz Rustamovich, Ishmuratov Baxodir Xusanovich, Mahmudov Ziyoviddin Shamsiddinovich, Fatema Nabizada Javid	
MINTAQADA KLASSTERLARNI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY MODELLARNI QO'LLASH MASALALARI.....	260
Kadirov San'at Yuldashevich	
AGROKLASSTERLARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH KO'RSATKICHLARINI BAHOLASH.....	266
O'rinboyev Ulug'bek Otabekovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA BIZNES MODELLARINING RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	273
Saatova Lolakhon Ergashevna	
HUDUDLARNI IJTIMOIY-IQTISODIY RIVOJLANISHIGA OMILLAR TA'SIRINI BAHOLASH.....	281
Salayeva Lobar Ulug'bek qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SANOAT KORXONALARINING BARQARORLIGINI TA'MINLASH OMILLARI.....	290
To'rayev Sardorbek To'rayevich	
MINTAQQA IQTISODIY SALOHİYATINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI.....	297
Turayev Og'abek Kaxramonovich	

TRANSFORMATSION IQTISODIY RIVOJLANISHDA SHAHAR BOSHQARUVINING YANGI MODELI SIFATIDA URGANCH TAJRIBASI	305
Radjabov Bunyod Madirimovich	
AKSIYADORLIK JAMIYATLARINING MOLIVAVIY PUL OQIMLARI VA STRATEGIK MARKETING INTEGRATSIYASI.....	312
Masharipova Shahlo Adambaevna	
EKSPORT FAOLIYATINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH JARAYONIDA MOLIVAVIY MEXANIZMLARNI OPTIMALLASHTIRISH YO'NALISHLARI	320
To'rayeva Yulduz Shamsiddin qizi	
KICHIK BIZNES SUBYEKTLARIDA RAQAMLI MARKETING TEXNOLOGIYALARINI JORIY ETISH JARAYONIDA INNOVATSION YONDASHUVLARNI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI	328
Tursunxo'jayeva Gulnoza Jamoliddin qizi	
OLIY TA'LIM VA MEHNAT BOZORI INTEGRATSIYASI ASOSIDA YUQORI MALAKALI KADRLAR BILAN TA'MINLASHNING ASOSIY YO'NALISHLARI	336
Haqqulov Fazliddin Faxriddinovich	
SUN'IY INTELLEKT VA ANALITIK PLATFORMALAR YORDAMIDA RAQAMLI MARKETING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI	345
Amonov Mirzohid Tuymuratovich	
BARQAROR MAHALLANI REJALASHTIRISHDA AQLLI MAHALLA TIZIMI IMKONIYATLARI.....	356
Qulmatova Sayyora Safarovna	
OLIY TALIMGA TALABALARNI JALB ETISHNING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI	362
Isamuxametov Shukurullo Asatullayevich	
BANK MENEJMENTIDA MIJOZLAR BILAN MUNOSABATLARNI BOSHQARISH (CRM) TIZIMINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI	369
Kuliev Naim Xalimovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA OLIY TA'LIM TASHKILOTLARINING IJTIMOIIY TARMOQLARDAGI REYTINGINI BAHOLASHGA YONDASHUVLAR	382
Maxmudov Faxriddin Umarovich	
MINTAQAVIY XIZMATLAR SOHASIDA INSON KAPITALINI RIVOJLANTIRISH VA MENEJMENT SIFATINING O'ZARO BOG'LIQLIGI	388
Maxmudova Nozimaxon Baxriddinxonovna	
FRANCHAYZING BRENDLARI UCHUN "BRENDLUK" KONSEPSIYASINING ILMIY ASOSLARI VA AMALIY NATIJALARI.....	399
Xodjayev Anvar Rasulovich	
MINTAQQA IQTISODIY SALOHIIYATINI OSHIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI	410
Turayev Og'abek	
QISHLOQ XO'JALIGI MAHSULOTLARI BOZORIDA DIVERSIFIKATSIYA STRATEGIYASINING RAQOBATBARDOSHLIKKA TA'SIRI	418
Xudayberganov Jasur Baxodirovich	
XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING TASHQI SAVDO FAOLIYATIGA BANKLAR TOMONIDAN HISOB-KITOB XIZMATI KO'RSATISH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	427
Ibodullayeva Ma'rifat To'liqin qizi	
TO'QIMACHILIK KORXONALARIDA MEXNAT RESURSLARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGI.....	436
Yusupova Dildora Turadjanovna, Musayev Shavkatjon Kayumjonovich	
O'ZBEKISTONDA IQTISODIY ISLOHOTLAR SHAROITIDA SOLIQ SIYOSATINI TAKOMILLASHTIRISH	441
Jumayev Shuxrat	
IMPROVING CONSUMER RIGHTS PROTECTION MECHANISMS IN UZBEKISTAN'S AUTOMOBILE DELIVERY SYSTEM: LEGAL FRAMEWORKS AND DIGITAL TRANSFORMATION DIRECTIONS	450
Raupov Abdurahmon Ilhomovich	
АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ КРЕАТИВНОЙ ИНДУСТРИИ НА ТУРИСТИЧЕСКИЙ РЫНОК КАРАКАЛПАКСТАНА	457
Хошимова Камилла Навфал кизи	
ISHLAB CHIQARISH JARAYONLARINI OPTIMALLASHTIRISHDA LEAN MENEJMENT TAMOIYILLARI.....	473
Bakayeva Mohira Axrorovna	

TURIZMDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINING AMALIY SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	484
Zufarov Akmal Gulamiddinovich	
MAHSULOT TANNARXIGA KIRITILADIGAN XARAJATLARI VA ULARNI OPTIMALLASHTIRISH..	498
Djumanov Sayitmurod Alimbekovich	
DIGITAL TRANSFORMATION OF BANK ASSET MANAGEMENT: LESSONS FROM THE EU DIGITAL FINANCE STRATEGY FOR UZBEKISTAN (JEAN MONNET MODULE)	505
Shirnova Shokhsanam	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	511
С. Х. Халиков	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ТРАНСПОРТНЫХ УСЛУГ: ТЕНДЕНЦИИ, СТРУКТУРА И ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ (ОПЫТ УЗБЕКИСТАНА)	518
Кайыбеков Парухат Коньисбаевич	
BANK SOHASIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA: FINTECH YECHIMLARI VA MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISH INNOVATSIYALARI.....	525
Rasulov Nuriddin Abdullayevich, Axmedova Nodira Abdurashid qizi	
UZUM YETISHTIRUVCHI KICHIK VA O'RTA KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI VA INVESTITSION JOZIBADORLIGINI OSHIRISH UCHUN INNOVATSION RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI.....	530
Usmonova Diyora Mahmud qizi	
IQTISODIYOTGA TO'G'RIDAN-TO'G'RI XORIJIY INVESTITSIYALARNI JALB QILISH MEKANIZMIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	541
Mamatkulova Nadira Makkamovna	
YASHIL IQTISODIYOTDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR (FINTECH) ORQALI MOLIALASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	555
Allayarov Suxrob Rustamovich	
O'ZBEKISTONDA 2026-YILGA SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH YUZASIDAN ISHLAB CHIQLIGAN TAKLIFLAR.....	564
Normurzayev Umid Xolmurzayevich	
SAVDO-MAMLAKAT IQTISODIYOTI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRUVCHI MUHIM OMIL	575
Soliyev Axmadjon	
TASHABBUSLI BYUDJET LOYIHASNINING MOLIALASHTIRISH MANBALARI TAHLILI	583
Xamidov Xabibullo Xikmatulla o'g'li	
TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINING INNOVATSION FAOLIYATINI MOLIALASHTIRISH	591
Daniyarov Kuatbay Dauirxanovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI HUDUDLARIDA TURAR-JOY KO'CHMAS MULK BOZORINING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI.....	601
Bayxonov Baxodirjon Tursunbayevich	
XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA KONSOLIDATSIYALASHGAN MOLIAVIY HISOBOT TUZISHNI TAKOMILLASHTIRISH.....	610
Avazov Ilhom Ravshanovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	618
С.Х. Халиков	
KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLARGA MOLIAVIY YORDAM KO'PAYTIRISH	625
Ortiqov Ulug'bek Akrombek o'g'li	
TURIZM XIZMATLARINI TASHKIL ETISHDA TRANSFORMATSIYALASH JARAYONLARIDAN FOYDALANISH YO'LLARI.....	631
Tajieva Shaxnoza Mamarejabovna	
TIJORAT BANKLARIDA DEPOZIT OPERATSIYALARNI RIVOJLANTIRISHNING AQSH TAJRIBASI.....	642
Rahimov Akmal Matyaqubovich	
INSON KAPITALINI SAMARALI BOSHQARISH ORQALI KORXONA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH	653
Ochilov Akram Odilovich, Xasanova Aziza Ikromovna	

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLARGA MOLIVAVIY YORDAM KO'PAYTIRISH

Ortiqov Ulug'bek Akrombek o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti

katta o'qituvchisi

ORCID: 0009-0000-2179-7440

E-mail: ortiqovulugbek@gmail.com

Annotatsiya

O'zbekistonda yakka tartibdagi tadbirkorlik iqtisodiy faollikni oshirish va bandlikni kengaytirish vositasi sifatida ilgari surilmoqda. Moliyaviy xizmatlarga kirishni yengillashtirish uchun institutsional islohotlar amalga oshirilmoqda. Tadbirkorlar uchun garovsiz kreditlar, imtiyozli moliyalashtirish va mikromoliya vositalari joriy etilgan. Moliyaviy savodxonlikni kuchaytirishga qaratilgan dasturlar orqali qaror qabul qilish sifati yaxshilanishi ta'minlanmoqda. Shuningdek, gender tengligini mustahkamlovchi yondashuvlar ham qo'llanilmoqda. Ushbu maqolada qo'llab-quvvatlovchi mexanizmlarning ta'siri baholangan.

Kalit so'zlar: Yakka tartibdagi tadbirkorlik, moliyaviy qo'llab-quvvatlash, mikromoliyalashtirish, biznesni rivojlantirish.

Аннотация

Индивидуальное предпринимательство в Узбекистане рассматривается как инструмент расширения экономической активности и занятости. Институциональные реформы были реализованы для упрощения доступа к финансовым услугам. Внедрены беспроцентные кредиты, льготное финансирование и микрофинансовые инструменты. Повышение финансовой грамотности обеспечивается через специальные обучающие программы. Также применяются подходы, направленные на укрепление гендерного равенства. В статье дана оценка влияния поддерживающих механизмов на развитие предпринимательства.

Ключевые слова: индивидуальное предпринимательство, финансовая поддержка, микрофинансирование, развитие бизнеса

Abstract

Individual entrepreneurship in Uzbekistan is being promoted as a mechanism for expanding economic activity and employment. Institutional reforms have been implemented to ease access to financial services. Interest-free loans, preferential financing, and microfinance tools have been introduced. Financial literacy is being improved through targeted training programs. Approaches aimed at strengthening gender equality are also being adopted. This article evaluates the impact of financial support mechanisms on the development of entrepreneurship

Keywords: individual entrepreneurship, financial support, microfinance, business development

KIRISH

Yakka tartibdagi tadbirkorlik faoliyati O'zbekiston iqtisodiy tuzilmasining dinamik bo'g'ini sifatida shakllanmoqda. Bu soha bandlik darajasini oshirish, iqtisodiy faollikni hududlar bo'yicha muvozanatlashtirish va resurslardan samarali foydalanish imkoniyatini kengaytiruvchi ustuvor mexanizmlardan biri sifatida qaralmoqda. Ushbu model davlat tomonidan tanlab olingan uzoq muddatli diversifikatsiyalash strategiyasiga muvofiq rivojlantirilmoqda. Ayniqsa, o'tish davri iqtisodiyotlari uchun xos bo'lgan strukturaviy o'zgarishlar fonida kichik biznes subyektlarining adaptiv salohiyati iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil sifatida namoyon bo'lmoqda. Ushbu sohaga yo'naltirilgan institutsional chora-tadbirlar, xususan moliyaviy infratuzilmani kengaytirish, imtiyozli kredit mexanizmlarini joriy etish, mikromoliyaviy xizmatlar tarmog'ini shakllantirish orqali kapitalga kirish imkoniyatlari sezilarli darajada yaxshilandi. Uzoq muddatli barqarorlikni ta'minlash nuqtai nazaridan, ushbu infratuzilmaviy asoslar yanada mukammallashtirilmoqda va ular orqali tadbirkorlik faolligini keng ko'lamda rag'batlantirish uchun barqaror platforma yaratilib bormoqda.

Bank-moliya sektorida amalga oshirilayotgan tarkibiy transformatsiyalar natijasida kichik tadbirkorlar uchun moliyaviy xizmatlar yanada moslashuvchan, diversifikatsiyalashgan va foydalanuvchi ehtiyojlariga yo'naltirilgan holatga keltirilmoqda. Foiz stavkalarining bozor sharoitlariga moslashtirilishi, garov mexanizmlarining soddalashtirilishi va kredit kafolat fondlarining kengaytirilishi bilan birga, moliyaviy resurslar taqsimotida inklyuzivlik tamoyili kuchayib bormoqda. Bu esa, o'z navbatida, iqtisodiy faollikni keng geografik va ijtimoiy kontekstdagi subyektlar darajasiga samarali yoyishni ta'minlamoqda. Tadbirkorlik madaniyatining kengayishi moliyaviy savodxonlik darajasini oshirish bilan bevosita bog'liq. Shu sababli, moliyaviy boshqaruv, raqamli hisobot yuritish, soliq va investitsiya planlashtirish bo'yicha kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan treninglar va maslahat dasturlari tadbirkorlarning qaror qabul qilish sifatini oshirishda muhim rol o'ynamoqda. Bu tashabbuslar nafaqat xatarlarni kamaytirish, balki samaradorlik ko'rsatkichlarini oshirishda ham aniq ijobiy natija bermoqda.

Tarmoqlar bo'yicha ixtisoslashgan moliyaviy mahsulotlar taklifining kengayishi sektoral ehtiyojlarga mos yondashuvni ta'minlamoqda. Qishloq xo'jaligi, xizmat ko'rsatish va chakana savdo sohalarida faoliyat yuritayotgan subyektlar uchun mavsumiy grafiklar asosida tuzilgan kredit paketlari, mahsulotga asoslangan qarz liniyalari va likvidlikni rag'batlantiruvchi moliyaviy vositalar orqali ular o'z iqtisodiy strategiyalarini moslashuvchan va barqaror shaklda amalga oshira olmoqda.

Raqamli moliyaviy xizmatlarning mamlakat bo'yicha izchil kengayib borishi iqtisodiy tenglikka xizmat qiluvchi muhim mexanizmga aylanmoqda. Elektron to'lov tizimlari, mobil banking, onlayn hisob-kitob platformalari va raqamli audit vositalari orqali moliyaviy xizmatlardan foydalanish darajasi oshib bormoqda. Bu jarayonga davlat siyosati va xususiy sektor tashabbuslari o'rtasidagi hamkorlik asosida qurilgan infrastruktura zamin yaratmoqda. Ayniqsa, qishloq va chekka hududlarda texnologik inklyuziya sezilarli sur'atda ortmoqda.

ADABIYOTLAR SHARHI

Rivojlanayotgan mamlakatlar tajribasi shuni ko'rsatmoqdaki, yakka tartibdagi tadbirkorlarni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari iqtisodiy faollikni oshirishda barqaror va kompleks yondashuvni talab etadi. Moliyaviy savodxonlik, kapitalga kirish imkoniyati va tadbirkorlik samaradorligi o'rtasidagi bog'liqlikni tahlil qilgan ilg'or tadqiqotlar ushbu omillar bir-birini to'ldiruvchi va mustahkamlovchi rol o'ynashini isbotlamoqda. Xususan, Eboah tomonidan tayyorlangan tizimli tahlil natijalari moliyaviy savodxonlik darajasining oshishi nafaqat qaror qabul qilish jarayonini takomillashtirishi, balki moliyaviy vositalardan foydalanish imkoniyatini kengaytirib, biznes samaradorligiga bevosita ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi.

Jahon banki ekspertlarining umumlashtirilgan ilmiy sharhlari asosida shakllangan yondashuvlarga ko'ra, yangi ish o'rinlari yaratish va innovatsiyalarni rag'batlantirishdagi eng muhim vosita sifatida faol tadbirkorlik muhitini qo'llab-quvvatlash belgilanmoqda. Bu esa moliyalashtirish tizimlarining takomillashuvi bilan bevosita bog'liq. Sifatli moliyaviy infratuzilma mavjud bo'lgan holatlarda iqtisodiy innovatsiyalar va tez o'sayotgan kichik bizneslar o'z salohiyatini to'liq namoyon eta oladi. Kapital oqimiga bo'lgan erkin kirish orqali innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash iqtisodiy o'sish sur'atlarini tezlashtirish imkonini beradi.

Moliyalashtirish jarayonida moliyaviy bo'lmagan xizmatlar, xususan maslahatlar, treninglar va malaka oshirish dasturlari samarali natijalarga olib kelayotgani Kofi tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda aniq ifodalangan. Bu xizmatlar nafaqat kredit olish imkoniyatlarini kengaytiradi, balki ularning samarali boshqaruviga ham xizmat qiladi. Aynan moliyaviy bilimlarni amaliyotga tatbiq etish salohiyati yuqori bo'lgan tadbirkorlar ko'proq muvaffaqiyatga erishmoqda. Bu holat moliyaviy xizmatlar bilan bir qatorda bilim va salohiyatni oshirish tashabbuslari ham inklyuziv iqtisodiy siyosatning muhim elementi ekanligini ko'rsatadi.

Global tajriba shuni tasdiqlaydiki, innovatsion moliyaviy yechimlar kichik biznesni qo'llab-quvvatlashda muhim omilga aylanmoqda. "Financial Times" nashrida yoritilgan amaliy holatlar misolida, Meksikadagi Verizon va Keniyadagi Apollo Agriculture kompaniyalari ma'lumotlar tahlili va muqobil kredit baholash metodlarini qo'llab, xizmatdan chetda qolgan qatlamlarga samarali kredit ajratishga erishmoqda. Bunday yondashuvlar an'anaviy moliyaviy baholash mezonlaridan chekinib, kredit olishda tenglikni ta'minlaydi va moliyaviy inklyuzivlik darajasini sezilarli oshiradi.

Moliyaviy tizimning institutsional sifati innovatsion tadbirkorlik tarqalishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Simil va Sorenson tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, diversifikatsiyalashgan va yetuk moliyaviy infratuzilmaga ega davlatlarda yangi g'oyalarning iqtisodiy qiymatga aylanishi jarayoni tezlashadi. Bu esa resurslarning samarali taqsimlanishiga va yuqori samaradorlikka olib keladi. Shu bois, moliyaviy tizimni mustahkamlash nafaqat kapitalni ta'minlash, balki strategik innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlashga xizmat qiluvchi asosiy omil sifatida qaraladi.

Empirik izlanishlar tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlovchi moliyaviy siyosatlarning makroiqtisodiy ta'sirini ham aniqlik bilan namoyon etmoqda. Masalan, Asongu va Odhiambo tomonidan Afrikaning rivojlanayotgan iqtisodiyotlari misolida o'rganilgan

natijalar shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlik faoliyatini rag'batlantiruvchi moliyaviy siyosat iqtisodiy o'sishga vositachi sifatida xizmat qiladi. Bu moliyalashtirish siyosatining faqat kredit ajratish bilan emas, balki strategik iqtisodiy o'zgarishlarga turtki berish qobiliyatiga ham ega ekanligini anglatadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

O'zbekiston moliyaviy tizimida yakka tartibdagi tadbirkorlarni qo'llab-quvvatlash yo'nalishida so'nggi yillarda sezilarli strukturaviy siljishlar ro'y berdi. Bank sektorida, mikromoliyalashtirish tizimlarida va moliyaviy inklyuzivlik siyosatlarida kuzatilgan dinamik o'zgarishlar ushbu sohaning institutsional asoslarini mustahkamlashda muhim rol o'ynadi. Natijada, tadbirkorlar uchun moliyaviy xizmatlarga kirish imkoniyatlari yanada qulaylashdi, shuningdek, davlat ishtirokidagi rag'batlantiruvchi vositalarning ta'sir doirasi kengaydi. Shu bilan birga, bu yutuqlarni tizimlashtirish, ularni barqaror rivojlanish mexanizmiga aylantirish uchun muayyan tarkibiy masalalarni hal etish dolzarbligicha qolmoqda.

1-jadval.

Yakka tartibdagi tadbirkorlarni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimida takomillashtirish talab etiladigan yo'nalishlar¹

Yo'nalish	Tavsif	Natijaviy ta'siri
Moliyalashtirish mexanizmlarining diversifikatsiyasi	Garovsiz kreditlar, muqobil kafolat sxemalari, sektor xususiyatlariga mos kredit vositalari ishlab chiqilmoqda	Tadbirkorlik faolligining kengayishi, kredit portfellarining hajm jihatdan o'sishi
Moliyaviy savodxonlikni chuqurlashtirish	Aholi va tadbirkorlar orasida moliyaviy bilimlarni oshirishga qaratilgan milliy dasturlar kengaymoqda	Qaror qabul qilish sifati yaxshilanadi, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligi oshadi
Huquqiy va institutsional soddalashtirish	Ro'yxatdan o'tish, litsenziyalash va hisobot berish tartiblarining raqamlashtirilgan soddaligi	Moliyaviy xizmatlarga rasmiy kirish osonlashadi, noformal iqtisodiy subyektlar soni qisqaradi
Mikromoliyalashtirish geografiyasini kengaytirish	Mikromoliya tashkilotlari faoliyatining chekka va kam ta'minlangan hududlarga yoyilishi uchun qulay sharoitlar yaratilmoqda	Tadbirkorlarning mintaqaviy tengligi ta'minlanadi, ijtimoiy-iqtisodiy muvozanat mustahkamlanadi

Yuqorida ko'rsatilgan ustuvor yo'nalishlar mavjud yutuqlarni chuqurlashtirish bilan birga, iqtisodiyotning real sektorida tadbirkorlik salohiyatini maksimal darajada safarbar etishga xizmat qiladi. Jumladan, banklar tomonidan kredit kafolat fondlari bilan qo'llab-quvvatlanadigan yangi moliyaviy mahsulotlar orqali garovga bo'lgan qaramlik kamayib bormoqda. Bu esa, ayniqsa, biznes boshlayotgan fuqarolar uchun kirish to'siqlarini sezilarli darajada yumshatmoqda.

Moliyaviy savodxonlik yo'nalishida esa, aholining keng qatlamlariga yo'naltirilgan o'quv dasturlarining bosqichma-bosqich joriy etilishi natijasida qaror

¹ Muallif ishlanmasi

qabul qilish madaniyati va moliyaviy xatarlarni anglash darajasi oshib bormoqda. Bunday yondashuvlar natijasida moliyaviy xizmatlardan foydalanish faqat statistik ko'rsatkichlar emas, balki sifatli iqtisodiy foydani ta'minlovchi vosita sifatida shakllanmoqda.

Huquqiy soddalashtirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar, xususan "Yagona darcha" tizimining joriy etilishi va elektron litsenziyalash platformalari yordamida rasmiylashtirish tartibotlari sezilarli darajada tezlashgan. Bu esa kichik tadbirkorlarning rasmiy moliyaviy sektorga integratsiyasini osonlashtirmoqda.

Mikromoliyalashtirish xizmatlarining mintaqaviy kengayishi orqali qishloq va chekka hududlarda ham moliyaviy xizmatlar ommaviylashmoqda. Bu yondashuv, ayniqsa, ijtimoiy tenglik va hududiy iqtisodiy balansni ta'minlashda asosiy strategik vositalardan biriga aylanmoqda.

2-jadval.

Taklif etilayotgan strategik chora-tadbirlar¹

Yo'nalish	Amalga oshirish mexanizmi	Kutilayotgan natijalar
Kredit kafolat mexanizmlarini faollashtirish	Garovsiz kreditlarga kafolat fondlari ajratish	Kreditlashning inklyuzivligi oshadi
Milliy moliyaviy savodxonlik platformasi	Har bir hududda malaka oshirish markazlari tashkil etish	Qaror qabul qilish sifati, xizmatlar samaradorligi oshadi
Tashkiliy-texnik soddalashtirish	Raqamli texnologiyalar asosida ro'yxat va hisobotlar tizimini avtomatlashtirish	Tadbirkorlikning rasmiy sektorga o'tishini tezlashtirish
Mikromoliya tashkilotlarini rag'batlantirish	Chekka hududlarda filial ochishga soliq imtiyozlari va grantlar ajratish	Mintaqaviy tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash kuchayadi

Ushbu strategik yondashuvlar orqali mamlakatda yakka tartibdagi tadbirkorlikni moliyaviy jihatdan qo'llab-quvvatlash tizimi nafaqat keng ko'lamli, balki funksional jihatdan ham chuqurlashgan va barqarorlashtirilgan shaklga ega bo'lmoqda.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'zbekistonda yakka tartibdagi tadbirkorlikni moliyaviy qo'llab-quvvatlash tizimi so'nggi yillarda jadal sur'atlar bilan rivojlanib, keng ko'lamli institutsional va moliyaviy imkoniyatlarni shakllantirishga erishildi. Mavjud yondashuvlar kredit resurslariga kirishni osonlashtirish, moliyaviy xizmatlar ommabopligini oshirish va iqtisodiy inklyuzivlikni mustahkamlashga yo'naltirilgan. Shu bilan birga, ushbu tizimni yanada takomillashtirish uchun barqarorlikni ta'minlovchi qo'shimcha choralar talab etiladi. Moliyalashtirish vositalarini yanada ommalashtirishda kredit kafolat fondlarini kengaytirish va garov shartlarini soddalashtirish orqali tadbirkorlar uchun moliyaviy kirish imkoniyatlari yanada erkinlashmoqda. Bunday mexanizmlar orqali kredit olishda ishtirok etuvchi subyektlar sonining ortishi, kichik biznes segmentining kengayishiga xizmat qilmoqda. Moliyaviy savodxonlikni rivojlantirishga qaratilgan

¹ Muallif ishlanmasi

o'quv platformalari, interaktiv treninglar va keng ko'lamli axborot-ma'rifiy tashabbuslar orqali tadbirkorlarning qaror qabul qilish madaniyati, moliyaviy rejalashtirish ko'nikmalari va risklarni boshqarish salohiyati sezilarli darajada oshmoqda. Bu esa ularning resurslardan foydalanish samaradorligini mustahkamlashda muhim rol o'ynamoqda. Tadbirkorlik muhitida gender tenglikni ta'minlash bo'yicha ishlab chiqilayotgan moliyaviy mahsulotlar va siyosatlar ayol tadbirkorlarning moliyaviy xizmatlardan teng asosda foydalanish imkoniyatini kengaytirishga xizmat qilmoqda. Bu esa diversifikatsiyalashgan, adolatli va inklyuziv iqtisodiy modelning shakllanishiga zamin yaratadi.

Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali tadbirkorlar uchun ro'yxatdan o'tish, litsenziyalash, hisobot taqdim etish va kredit olish jarayonlari soddalashmoqda. Ma'muriy yukning kamaytirilishi esa ular uchun moliyaviy vositalardan foydalanishni yanada qulaylashtirmoqda.

Mikromoliyalashtirish xizmatlarining qishloq va chekka hududlarda kengaytirilayotgani iqtisodiy tenglikni mustahkamlashda muhim rol o'ynaydi. Infratuzilma va texnologik yondashuvlarning parallel rivoji, barcha hududlardagi tadbirkorlar uchun teng moliyaviy imkoniyatlar yaratishga xizmat qilmoqda. Natijada, joylashuvidan qat'i nazar, har bir fuqaroning iqtisodiy faollikka jalb etilishi imkoniyati kengayib bormoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Ёебоа, С. А. (2023). Расширение прав и возможностей предпринимателей: взаимосвязь финансовой грамотности и предпринимательства в развивающихся странах. РесерчГате.

2. Всемирный банк. (2019). Развитие предпринимательства в развивающихся странах: предварительный обзор литературы. Документы Всемирного банка.

3. Кофи, А. (2024). Финансирование предпринимателей и МСП в развивающихся странах: улучшают ли нефинансовые услуги доступ к финансированию? Журнал финансово-экономической политики, 16 (1), с. 123-145.

4. "Файненшл таймс". (2024). Кредиторы проявляют творческий подход к финансированию малого бизнеса на развивающихся рынках. Финансиал Тимес.

5. Самила, С. и Соренсон, О. (2024). Доля инновационных предпринимателей в странах: финансовые системы на пути к спасению? Журнал инноваций и предпринимательства, 13 (1), 45-67.

6. Демидова, Е. Г. (2022). Методы регулирования фискальных рисков в рамках реализации программы поддержки предпринимательства. Препринт arXiv arXiv: 2202.00108.

7. Асонгу, С. А., & Одьямбо, Н. М. (2022). Опосредующим влияние предпринимательства на финансовую поддержку и экономического роста в Развивающихся Африканских Стран. Международный журнал развивающихся рынков, 17 (5), 1123-1145.

Marketing

ilmiy, amaliy va ommabop jurnali

Muharrir: Xakimov Ziyodulla Axmadovich
Ingliz tili muharriri: Tursunov Boburjon Ortiqmirzayevich
Rus tili muharriri: Kaxramonov Xurshidjon Shuxrat o'g'li
Musahhih: Karimova Shirin Zoxid qizi
Sahifalovchi va dizaynerlar: Sadikov Shoxrux Shuxratovich
Abidjonov Nodirbek Odijon o'g'li

2025-yil, oktabr, 10-son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar mas'ul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelavermasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga murojaat qilish mumkin. Ilmiy maqola, ommabop maqola, reklama, hikoya va boshqa ilmiy-ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

Elektron pochta: info@marketingjournal.uz
Bot: [@marketingjournalbot](https://t.me/@marketingjournalbot)
Tel.: +998977838464, +998939266610
Jurnalning rasmiy sayti: <https://marketingjournal.uz>

Marketing jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2024-yil 04-oktabrdagi 332/5 sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnali 2024-yil 15-martdan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **C-5669517** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan. **Litsenziya raqami: №240874**

"Marketing" ilmiy, amaliy va ommabop jurnalining xalqaro darajasi: **9710**. ГОСТ 7.56-2002 "Seriya nashrlarning xalqaro standart raqamlanishi" davlatlato standartlari talablari. **Berilgan ISSN tartib raqami: 3060-4621**